

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
FACTORS RELATED TO PEOPLE'S WASTE MANAGEMENT IN THE AREA
OF DONG BANG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
BUENG KHONG LONG DISTRICT BUENG KAN PROVINCE

อารีย์ มาตย์เมือง

Aree Matmung

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding author: Aree Matmung, E-mail: noopp2523@gmail.com)

(Received: February 11, 2025; Revised: April 3, 2025; Accepted: September 30, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือน จำนวน 334 คน ศึกษาระหว่างวันที่ 23 กันยายน 2567 ถึงวันที่ 23 ตุลาคม 2567 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการ 3Rs การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักการ 3Rs วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ Chi-square และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 80.24 การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.99 การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.17 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับการศึกษาและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับระบบจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนและชุมชน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ ร่วมกับดำเนินนโยบายร่วมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จะเป็นการช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ มีการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย, ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย, นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

This research is a cross-sectional descriptive research (Cross-sectional Descriptive Research) with the objective of studying factors related to the solid waste management of the people in the Dong Bang Subdistrict Administrative Organization, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province. The sample group in this research is the heads or household members of 334 households, studied between September 23, 2024 until October 23, 2024. The researcher used a simple sampling method. Collect data using a questionnaire consisting of personal factors Knowledge and understanding of solid waste management according to the 3Rs principle, awareness of the solid waste management policy of local administrative organizations. According to the 3Rs principle of people's waste management in the Dong Bang Subdistrict Administrative Organization, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province, according to the 3Rs principle, analyze data using frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi-square analysis and Pearson's correlation coefficient.

The results of the research found that the sample had a moderate level of knowledge of solid waste management, 80.24 percent. The perception of the solid waste management policy of local government organizations is moderate, 52.99 percent. The solid waste management of the people is moderate, 63.17 percent. The factors that have a statistical relationship with solid waste management (p -value < 0.05) are knowledge of solid waste management. Awareness of the policy on solid waste management of local government organizations. Education level and awareness of information. Therefore, should pay attention should be paid to household and community solid waste management systems. Promote knowledge and understanding of waste management. Together with community implementing policies concretely and continuously. It will help people in the area manage household solid waste effectively and sustainably.

Keywords: Waste management, knowledge of waste management, waste management policy.

บทนำ

สถานการณ์ขยะกำลังเป็นปัญหาไปทั่วโลก เพราะโลกมีประชากรเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2563 โลกมีประชากรจำนวน 6 พันล้านคน และคาดว่า ปี 2568 จะมีจำนวน 7.9 พันล้านคน ปี 2593 จะมีจำนวน 9.3 พันล้านคน ทั้งนี้ในทุกๆ 1 วินาที โลกมีประชากรเพิ่มขึ้น 2.4 คน มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 390,000 ลูกบาศก์เมตร มีการละลายของธารน้ำแข็ง 1,629 ลูกบาศก์เมตร มีการลดลงของปริมาณก๊าซออกซิเจนในอากาศ 710 ตัน พื้นที่เพาะปลูกหายไปวินาทีละ 2,300 ตารางเมตร มีการบริโภคหมู โค กระบือ หมู ไก่ รวม 6.9 ตัน ป่าไม้หายไป 5,100 ตารางเมตร ผลิตรถยนต์ 1.3 คัน และอีกมากมายที่สร้างวิกฤติขยะล้นโลก ในไทยปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศยังคงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศประมาณ 16 ล้านตัน หรือวันละ 43,800 ตัน เพิ่มขึ้น 0.84 ล้านตัน หรือร้อยละ 5.5 ตามการขยายตัวของชุมชนและประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 9,500

ต้น ร้อยละ 22 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2561) กรมควบคุมมลพิษยังได้สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 ได้ดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร จำนวน 236 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินงานได้รับความร่วมมือจากเทศบาลนครที่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นอย่างดี ส่งผลให้มีเทศบาลนครที่มีสมรรถนะในการบริหารจัดการมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 19 แห่ง อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบางเรื่องมีความยุ่งยากและต้องใช้ระยะเวลา ดังนั้นกรมควบคุมมลพิษ จึงกำหนดให้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวนี้อย่างจริงจังต่อเนื่อง พร้อมขยายการดำเนินการไปยังเทศบาลเมืองตลอดจนจัดทำองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานบริหารจัดการมูลฝอยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น แนวทางการวิเคราะห์และกำหนดอัตราค่าบริการการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมกับพื้นที่ แนวทางการควบคุมการรับจ้างให้บริการจัดการมูลฝอยและควบคุมการจัดการมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนและ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้อง (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง มีบริการเก็บขยะให้ประชาชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 13 ปี มีรถขยะให้บริการจำนวน 1 คัน มีจำนวนพนักงานเก็บขยะ 4 คน เก็บขนขยะวันละ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ไม่มีบ่อกำจัดขยะ มีเก็บขนและส่งไปกำจัด ณ บ่อกำจัดขยะเทศบาลตำบลศรีพนา อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ระยะทางห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ประมาณ 30 กิโลเมตร เทศบาลตำบลศรีพนา คิดค่ากำจัดขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ราคา 600 บาทต่อตัน และองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง คิดค่าเก็บขนขยะจากประชาชนในตำบล คริวเรือนละ 15 บาทต่อเดือน และองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ไม่มีถังคัดแยกขยะให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันคือประชาชนขาดความรู้และตระหนักในการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนบางส่วนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทก่อนทิ้ง ประชาชนมีรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในปีพ.ศ. 2564 พบว่าปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจำนวนประมาณ 12.09 ตันต่อวัน การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยภายในเขตพื้นที่ได้ประมาณ 4.49 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 2.49 ตันต่อวัน หรือร้อยละ 55.46 มีขยะมูลฝอยตกค้างจำนวน 7.6 ตันต่อวัน จากจำนวนปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลดงบังจัดเก็บขยะได้ล่าช้า ทำให้มีขยะเหลือตกค้างในพื้นที่จำนวนมาก ประชาชนร้องเรียน ไม่พึงพอใจต่อการบริการ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ต้องสูญเสียงบประมาณในการบริหารจัดการขยะเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ดังนี้ ค่าจ้างทิ้งขยะประมาณ 297,803 บาทต่อปี ค่าจ้างพนักงานเก็บต่อขนขยะ ประมาณ 626,400 บาทต่อปี ค่าซ่อมแซมรถขยะ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ค่าเติมน้ำมัน ประมาณ 230,000 บาทต่อปี รวมค่าบริหารจัดการขยะ ประมาณ 1,204,203 บาทต่อปี (องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง, 2564) และจากการสำรวจสถานการณ์ขยะมูลฝอยรายครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ยังพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง ร้อยละ 57.07 ไม่คัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง ร้อยละ 42.93 ประชาชนมีรูปแบบการจัดการขยะ ด้วยตนเอง เช่น เผา ฝัง ร้อยละ 30.66 ทิ้งในถังขยะที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ ร้อยละ 67.99 และปริมาณขยะที่เกิดขึ้นแบ่งเป็นตามประเภทของขยะต่อวันพบว่า ขยะทั่วไป ร้อยละ 34.84 ขยะรีไซเคิล ร้อยละ 30.08 ขยะอันตราย ร้อยละ 34.68 และขยะพิษ ขยะอันตราย ร้อยละ 0.4 (องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง, 2566)

จากข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีประมาณ 12.09 ตันต่อวัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ถึง 55.46% สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจมีสาเหตุจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รูปแบบการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปและ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัว แม้จะมีการจัดเก็บขยะ แต่ปริมาณขยะที่จัดเก็บได้ (4.49 ตันต่อวัน) น้อยกว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ทำให้มีขยะตกค้างถึง 7.6 ตันต่อวัน แสดงให้เห็นถึงปัญหาการจัดเก็บขยะที่ไม่ทันต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ส่วนการคัดแยกขยะแม้จะมีประชาชนถึง 57.07% ที่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง แต่ก็ยังมีถึง 42.93% ที่ไม่ได้คัดแยกขยะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะโดยรวม การที่ประชาชนบางส่วนเผาขยะ แสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในการจัดการขยะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม บ่งชี้ถึงปัญหาการจัดการที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดมลพิษจากขยะ การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ การทำลายทัศนียภาพ ด้านสุขภาพ เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ด้านเศรษฐกิจ เกิดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะที่สูงขึ้น ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ด้านสังคม เกิดความไม่พึงพอใจของประชาชน ความขัดแย้งในชุมชน

สถานการณ์และผลกระทบที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยใน อบต.ดงบัง เพื่อทำความเข้าใจปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างละเอียด หาแนวทางแก้ไข เสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ พัฒนาการจัดการ ปรับปรุงระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ทั้งนี้ผลการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักการ 3Rs
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการ 3Rs

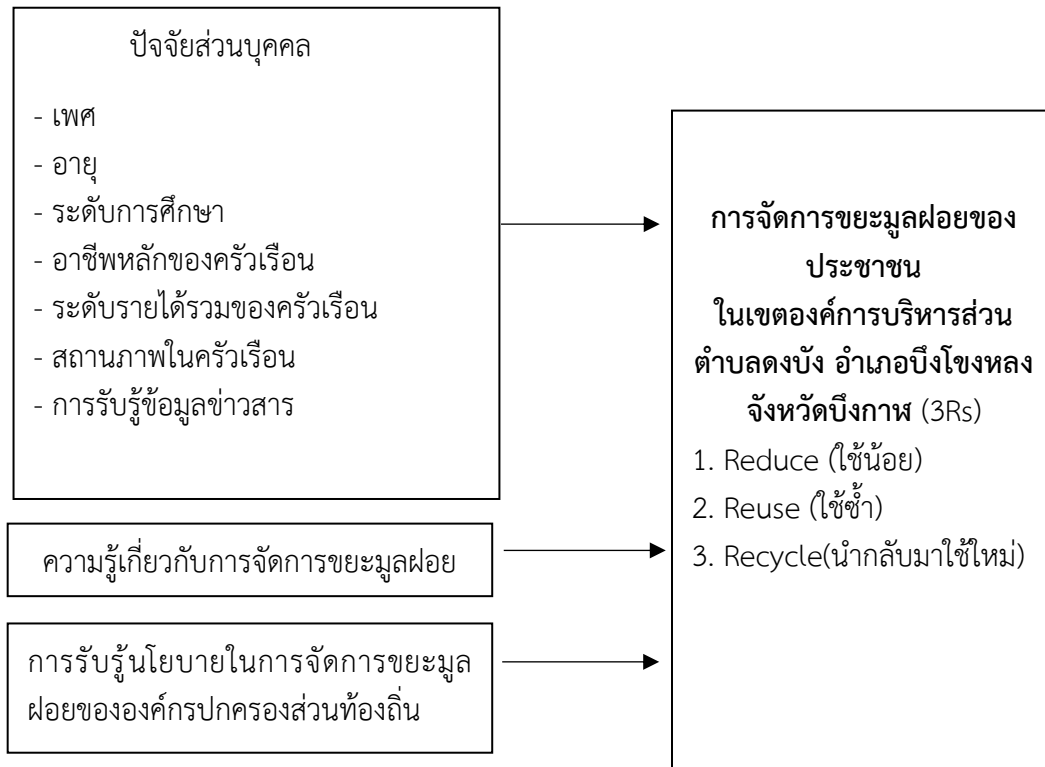
สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักของครัวเรือน ระดับรายได้รวมของครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
3. การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม(Dependent Variable)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ รูปแบบการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่ทำหน้าที่ในการจัดการขยะในครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 2,304 ครัวเรือน สามารถอ่าน เข้าใจภาษาไทย และสามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้ สม่ัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยได้รับการบอกข้อมูลโครงการวิจัยอย่างครบถ้วน เสนอการคัดตัวอย่างออกจากโครงการวิจัย ขอถอนตัวในช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูล และมีอาการเจ็บป่วยในช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูลจนไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้

กลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ทั้งเพศชายและเพศหญิง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรในการคำนวณของ Daniel (2010) สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรของ Daniel (2010) แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{N Z_{\alpha/2}^2 P(1-P)}{Z_{\alpha/2}^2 P(1-P) + (N-1)d^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

$Z_{\alpha/2}$ = ค่าสถิติมาตรฐาน จากตาราง Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการคำนวณ 2,304 ครั้วเรือน

P = 0.40 (การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย ของ เมธี สุทธิศิลป์, เยาวภา เสียงดัง และประภาพร คำแสนราช, 2564 มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ร้อยละ 40.1)

d = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้กำหนดเท่ากับ 0.05
แทนค่าในสูตรข้างต้นจะได้จำนวนตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{2,304(1.96)^2 \times 0.40(1-0.40)}{(1.96)^2 \times 0.40(1-0.40) + (2,304-1) \times (0.05)^2}$$

$$n = 318.2474$$

$$n \approx 318$$

ขนาดตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ คือ 318.2474 ครั้วเรือน ได้ตัวอย่างจำนวน 318 ครั้วเรือน จาก การแทนค่าสูตรของ Daniel (2010) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 318 ครั้วเรือน เพื่อป้องกันการสูญหายของ กลุ่มอย่างหรือความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพิ่มร้อยละ 5 เท่ากับ 15.9 ครั้วเรือน ได้ตัวอย่าง 16 ครั้วเรือน รวมทั้งสิ้น 334 ครั้วเรือน สุ่มการสุ่มตัวอย่างแบบหา สัดส่วนโดยนำจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้านมาคิดเป็นร้อยละ และนำไปเปรียบเทียบจำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 334 ครั้วเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม(Questionnaires) ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นประเภท สอบถามรายการ (Check list) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักของครั้วเรือน ระดับรายได้รวมของครั้วเรือน สถานภาพในครั้วเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีลักษณะคำถามเป็น แบบปลายปิด และแบบตรวจสอบรายการ (check list) ข้อคำถาม 15 ข้อ ให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

กำหนดการให้คะแนนของ ผู้ที่ตอบถูก จะได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน และความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย 15 ข้อ

เกณฑ์การแปลผลระดับคะแนนความรู้ในการคัดแยกขยะสามารถแปลผลได้ดังนี้

น้อยกว่าร้อยละ 60 (0 - 8 คะแนน) ระดับน้อย

ร้อยละ 60-79 (9-11 คะแนน) ระดับปานกลาง

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (12-15 คะแนน) ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ระดับการรับรู้ มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการรับรู้ มาก

3 หมายถึง ระดับการรับรู้ ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการรับรู้ น้อย

1 หมายถึง ระดับการรับรู้ น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลระดับคะแนน การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย สามารถแปลผลได้ดังนี้

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (60-75 คะแนน) ระดับดี

ร้อยละ 60-79 (45-59 คะแนน) ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ 60 (15-44 คะแนน) ระดับน้อย

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย (1) Reduce (ใช้น้อย) (2) Reuse (ใช้ซ้ำ) และ (3) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ใช้คำตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ เป็นประจำ (ทุกวัน/ทุกครั้ง)

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ บ่อยครั้ง (5-6วัน)

3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ บางครั้ง (อาทิตย์ละครั้ง)

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ นานๆครั้ง (1-2 เดือน/ครั้ง)

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ ไม่เคยทำ

เกณฑ์การแปลผลระดับคะแนน การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย สามารถแปลผลได้ดังนี้

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (60-75 คะแนน) ระดับดี

ร้อยละ 60-79 (45-59 คะแนน) ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ 60 (15-44 คะแนน) ระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งจากการนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรง พบว่าคำถามทุกข้อได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งหมด เท่ากับ 0.96 นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามทั้งหมด มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งหมด เท่ากับ 0.906 แบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.725 ด้านการรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่น 0.950 ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีค่าความเชื่อมั่น 0.836

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เพื่อส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ที่เป็นพื้นที่ศึกษา และขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ติดต่อประสานงานกับกำนันตำบลดงบังและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลดงบัง ทั้ง 11 หมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้หลังจากนั้นแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตในการให้ตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาตผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างอธิบายให้

ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและอธิบายถึงวิธีการตอบคำถามและเปิดโอกาสให้ซักถามหลังจากนั้น ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และนัดหมายในการเก็บแบบสอบถามผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนและวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในการบรรยายในลักษณะของข้อมูล โดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักของครัวเรือน ระดับรายได้รวมของครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลักของครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi -Square) สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับอายุ และระดับรายได้รวมของครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 ตามรหัสโครงการเลขที่ HE-WTU2567 – 0074 เอกสารรับรองเลขที่ WTU2567-0074

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

การศึกษานี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 334 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักของครัวเรือน ระดับรายได้รวมของครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่าเพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่เพศหญิง ร้อยละ 52.10 และเพศชาย ร้อยละ 47.90 อายุน้อยสุดอายุ 20 ปี อายุมากที่สุดอายุ 70 ปี อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 41 ปี (S.d.=12.586) รายได้ต่อเดือน เฉลี่ยอยู่ที่ 15,150 บาท (S.d.=3440.142 min= 7,000 บาท, max=30,000 บาท) สถานภาพในครัวเรือนพบมากที่สุด ได้แก่ บุตร/หลาน ร้อยละ 48.5 รองลงมาหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 34.13 ระดับการศึกษามากที่สุด ได้แก่ ปวช./ปวส./อนุปริญญา ร้อยละ 38.32 รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษา ร้อยละ 30.84 ประกอบอาชีพมากที่สุด ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เกษตรกรรม ร้อยละ 44.01 รองลงมารับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 16.77 การรับข้อมูลข่าวสารเสียงตามสายในหมู่บ้าน ร้อยละ 62.28 รองลงมาป้ายประชาสัมพันธ์/หนังสือแจ้ง/แผ่นพับ/ใบปลิว ร้อยละ 16.77 การสนทนาระหว่างกลุ่ม/เวทีประชาคม ร้อยละ 8.68 และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 1.80

2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (n = 334)

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (12 –15 คะแนน)	55	16.47
ระดับปานกลาง (9 –11 คะแนน)	268	80.24
ระดับน้อย (0 – 8 คะแนน)	11	3.29
รวม	334	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 80.24 รองลงมาคือระดับมาก ร้อยละ 16.47

3. การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก 3Rs

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (n=334)

การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (60-75 คะแนน)	151	45.21
ระดับปานกลาง (45-59 คะแนน)	177	52.99
ระดับน้อย (15-44 คะแนน)	6	1.80
รวม	334	100

จากตารางที่ 2 พบว่า การรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก 3Rs อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.99 รองลงมาคือ ระดับมาก ร้อยละ 45.21 และระดับน้อย ร้อยละ 1.80

4. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ (n = 334)

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (48-60 คะแนน)	82	24.55
ระดับปานกลาง (36-47 คะแนน)	211	63.17
ระดับน้อย (20-35 คะแนน)	41	12.28
รวม	334	100

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.17 รองลงมาคือระดับมาก ร้อยละ 24.55 และระดับน้อย ร้อยละ 12.28 ตามลำดับ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้สถานภาพในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ วิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ (n=334)

ตัวแปร	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ			P - value
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ปัจจัยส่วนบุคคล				
เพศ				0.538
- ชาย	35 (42.68)	104 (49.29)	21 (51.22)	
- หญิง	47 (57.32)	107 (50.71)	20 (48.78)	
ระดับการศึกษา				0.049*
- ประถมศึกษา	18 (21.95)	21(9.95)	8 (19.51)	
- มัธยมศึกษา	20 (24.39)	68 (32.23)	15 (36.59)	
- ปวช./ปวส./อนุปริญญา	27 (32.93)	86 (40.76)	15 (36.59)	
- ปริญญาตรี	17 (20.73)	36 (17.06)	3 (7.32)	
อาชีพ				0.684
- ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน พ่อบ้าน	11 (13.41)	37 (17.54)	5 (12.20)	
- ค้าขาย	5 (6.10)	20 (9.48)	5 (12.20)	
- ทำนา ทำไร่ ทำสวน เกษตรกรรม	41 (50.00)	87 (41.23)	19 (46.34)	
- รับจ้างทั่วไป	11 (13.41)	29 (13.74)	8 (19.51)	
- ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14 (17.07)	38 (18.01)	4 (9.76)	
สถานภาพในครัวเรือน				0.172
- หัวหน้าครอบครัว	25 (30.49)	72 (34.12)	17 (41.46)	
- บุตร/หลาน	36 (43.90)	106 (50.24)	20 (48.78)	
- เขย/สะใภ้	21 (25.61)	33 (15.64)	4 (9.76)	

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ วิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ (n=334) (ต่อ)

ตัวแปร	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ			P - value
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
รับข้อมูลข่าวสาร				0.002*
- เสียงตามสายในหมู่บ้าน	44 (53.66)	132 (62.56)	32 (78.05)	
- อินเทอร์เน็ต	9 (10.98)	43 (20.38)	4 (9.76)	
- การสนทนาระหว่างกลุ่ม/เวที ประชาคม	15 (18.29)	13 (6.16)	1 (2.44)	
- ป้ายประชาสัมพันธ์/หนังสือแจ้ง/ แผนพับ/ใบปลิว	14 (17.07)	23 (10.90)	4 (9.76)	

* p - value < 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสถิติไคสแควร์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ได้แก่ ระดับการศึกษา และการรับข้อมูลข่าวสาร (P-value < 0.05) มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพในครัวเรือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n=334)

ตัวแปร	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล		
อายุ	-0.062	0.255
รายได้	0.010	0.857

* p - value < 0.05 (Pearson's Correlation)

จากตารางที่ 5 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าปัจจัยด้านอายุ (r = -0.062) และรายได้ (r = 0.010) ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน (p-value>0.05) ปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพในครัวเรือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n=334)

ตัวแปร	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	0.354	<0.001*

* p - value < 0.05 (Pearson's Correlation)

จากตารางที่ 6 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (r = 0.354) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value < 0.05) เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ระบุว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n=334)

ตัวแปร	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย	0.136	0.01*

* p - value < 0.05 (Pearson's Correlation)

จากตารางที่ 7 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.136$) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ข้อที่ 3 ที่ระบุว่า การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.17 รองลงมาคือ ระดับดี ร้อยละ 24.55 และระดับน้อย ร้อยละ 12.28 สามารถอธิบายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ มีแนวทางการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยในชุมชนสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนลด ใช้ซ้ำและรีไซเคิล (Reduce-Reuse-Recycle) โดยเริ่มที่การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง แล้วจัดให้เกิดกระบวนการนำกลับไปแปรรูปไปใช้ใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของวิวัฒน์ สังข์แย้ม (2564) พบว่า ในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีค่ามากที่สุด และการศึกษาของวรรณภา เฉลยบุญ (2556) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 55.25 รองลงมาคือระดับดี ร้อยละ 40.75 จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 80.24 รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ 16.47 สามารถอธิบายได้ว่า การที่ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลางนั้น อาจเกิดจากการการประชาสัมพันธ์ หรือการอบรมให้ความรู้ยังมีน้อย แต่ประชาชนส่วนมาก

ก็มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นในการเข้าถึงข้อมูลและความเอาใจใส่ต่อการคัดแยกขยะในครัวเรือน และมีการจัดการขยะที่ถูกต้องตามหลักการ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมด้านความรู้ให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ดี เห็นประโยชน์ของการจัดการขยะในชุมชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการคัดแยกขยะในชุมชนต่อไป ด้านการรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.99 สามารถอธิบายได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญมากในการแจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านตามเสียงตามสายหมู่บ้าน การแจ้งแผ่นพับ/ใบปลิว การจัดทำเวทีประชาคม และการสนทนาระหว่างกลุ่มของชาวบ้าน และทางอินเทอร์เน็ต ในช่องทางเฟซบุ๊กงานประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามได้ และเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร (2560) กล่าวว่า การมีระบบสนับสนุนการกำจัดขยะที่ดีในระดับชุมชน จะเอื้อให้ประชาชนในชุมชนเกิดพฤติกรรมในการกำจัดขยะในครัวเรือนของตนเองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม (2561) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการลดปริมาณขยะมูลฝอย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะขยะมูลฝอยระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเร่งรัดให้ท้องถิ่นจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีนโยบายและมาตรการตลอดจนแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของท้องถิ่น ส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายสามารถลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดและลดค่าใช้จ่ายของ อปท. ได้อีกด้วย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ พบว่าระดับการศึกษา และการรับข้อมูลข่าวสาร ($P\text{-value} < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$)

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) สามารถอธิบายได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากผู้ที่ได้เรียนรู้ หรือมีความรู้ทักษะ สามารถเข้าใจเรื่องนั้นๆ ได้ดี ย่อมสามารถจัดการขยะที่เกิดในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของวีรวัลย์ แก้วบุญชู และคณะ (2562) พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.00$) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษานอง บัญจ ขาวสิทธิวงษ์ (2553) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน กล่าวคือในเขตยานนาวา กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป จะมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนในเขตบางกะปิ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จะมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ($P\text{-value} < 0.05$) สามารถอธิบายได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้มีผลกระทบต่อการจัดการคัดแยกมูลฝอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อทางโทรทัศน์

บุคคลต่างๆ ที่มีบทบาทในสังคม สื่อเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการแยกมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการแยกมูลฝอยของประชาชนมากขึ้น ซึ่งตรงกับ Colin Cherry (1978) กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์กระทำเพื่อแบ่งปันข่าวสาร (An Act of Sharing) และการแบ่งปันระหว่างข่าวสารระหว่างกันนั้น จะก่อให้เกิด ความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและกระทำกิจกรรมที่ประสานสอดคล้องกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ($r = 0.354$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P - value < 0.05$) สามารถอธิบายได้ว่า ความรู้เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ โดยจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ ดังนั้น การที่ชุมชนจะมีระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีได้นั้น ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องมีความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ซึ่งความรู้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล ผลักดันให้แสดงออกหรือการมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของรัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์ และประภากร ศรีสว่างวงศ์ (2567) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ($r=0.45$) สอดคล้องกับวิจัยของศุภกร วิเศษชาติ, สมบัติ ศิลา และสุนิศา แสงจันทร์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน ชุมชนที่ 2 เมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05, r = 0.174$)

การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.136$) ($P - value = 0.128$) สามารถอธิบายได้ว่า การรับรู้นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยนโยบายภาครัฐ, การสนับสนุนจากภาคท้องถิ่น, ความเข้มแข็งภาคประชาชนและภาคีเครือข่าย เป็นกลไกที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนและชุมชน ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของธัญวรัตน์ อินทรโช (2560) พบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาล การกำหนดนโยบายและวางแผน แก่ไขตรงตามสภาพปัญหา ช่วยให้การบริหารจัดการขยะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งการให้การสนับสนุนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการขยะให้กับหน่วยงานก็มีผลต่อการบริหารจัดการขยะ

สรุป จากข้อมูลการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง เน้นส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบโครงการส่งเสริมการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ หน่วยงานพัฒนาช่องทางสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์, การจัดกิจกรรมในชุมชน, และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชน สนับสนุน อปท. ในการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ประชาชน มุ่งเน้นการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน และใช้สื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม รวมถึงพัฒนาหลักสูตรอบรมและกิจกรรมส่งเสริมการจัดการขยะที่เน้นการปฏิบัติ ประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ ลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดและสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบต่อการจัดการขยะในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการจัดการขยะ โดยมีกิจกรรมให้ความรู้ การปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมความร่วมมือให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะ การจัดการขยะด้วยตนเองตามหลักการ 3Rs ลด ใช้ซ้ำและรีไซเคิล (Reduce-Reuse-Recycle)
2. ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการการสะท้อนปัญหา อุปสรรค การจัดการขยะแต่ละครัวเรือน ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการลดขยะมูลฝอย และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการขยะในภาพรวมต่อไป
2. ควรสำรวจความต้องการของประชาชน จะช่วยให้ อบต.ต.บึง ออกแบบโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ
3. ควรมีการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เช่น การกำหนดนโยบาย กิจกรรมการคัดแยกขยะ ระบบการเก็บขนขยะ การกำจัดขยะที่ถูกต้อง เพื่อสร้างเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) แก่ชุมชนในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง

References

- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). คู่มือประชาชนเพื่อการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ, สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธัญวรัตน์ อินทรโชติ. (2560). การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญจง ขาวสิทธิวิงษ์. (2554). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชน: ศึกษากรณีเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ. วารสารพัฒนาสังคม, 13(1), 33-58.
- ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5(1), 172-193.

- เมธี สุทธิศิลป์, เยาวภา เสียงดัง และประภาพร คำแสนราช. (2564). การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ท, 3(4), 81-93.
- รัชชานันท์ ศรีสุภักดี, ปนัดดา งามเปี่ยม และประภาพร ศรีสว่างวงศ์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการคัดแยกขยะพลาสติกของประชาชนในเขตพื้นที่บ้านท่าแร่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรรณภา เฉลยบุญ. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีจังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน) บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิวัฒน์ สังข์แย้ม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.(วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรวัลย์ แก้วบุญชู, วนิพพล มหาอาษา, เสรี วรพงษ์ และ ธเนศ เกษศิลป์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษาเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1561-1570.
- ศุภษร วิเศษชาติ, สมบัติ ศิลา, สุนิศา แสงจันทร์. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนชุมชนที่ 2 เมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 5(2), 422-445.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง. (2566). *ข้อมูลทั่วไป*. อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ.
- Colin Cherry. (1960). On Human Communication: A Review A Survey and Criticism, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Daniel WW. (2010). Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health